

ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА СЪВРЕМЕННИЯ ТЕРОРИЗЪМ (СОЦИОКУЛТУРНИ ПРОБЛЕМИ)

Гл. ас. д-р Надежда Томова

УниБИТ

РЕЗЮМЕ:

Ескалиращите в последно време прояви на тероризъм определя необходимостта от цялостно научно разбиране на същността, спецификата и практическите методи за организиране на социокултурна превенция и профилактика на тероризма в съвременна България.

Същевременно ясно се разграничава социалната и научна значимост на разглежданото явление. В настоящото изследване се прави опит да се представи една нова концептуална постановка в това отношение.

КЛЮЧОВИ ДУМИ: културно наследство, общество, противодействие, социокултурен подход, тероризъм.

ВЪВЕДЕНИЕ

Социалният аспект на уместността на изследователския проблем е специалния статус на тероризма в йерархията на социалните проблеми. Тероризмът, особено терористичното поведение сред младите хора, е изключително явление, което често води до сериозни последици за всяка държава, за всяко общество и за всички индивиди. Проявите на тероризъм в младежката среда вече са станали по-опасни за обществото, отколкото през всички минали периоди от съществуването на днешното общество. Тероризмът сред младежта се превърна в масово явление в днешно време. Една от най-уязвимите социални групи за тероризъм е младежта. Широко разпространеният младежки тероризъм е доказателство за липсата на социална адаптация на младежта, за развитието на асоциални нагласи на нейното съзнание, предизвикващи незаконни модели на нейното поведение.

В момента в света има около 150 младежки екстремистки и терористични организации с ясна йерархия, дисциплина, със собствена идеология, с техните лидери.

В младежката среда по правило тероризмът се проявява в деформации на съзнанието, ентусиазъм към крайните националистически, неофашистки и радикални религиозни идеологии, нови етнорелигиозни доктрини, нетрадиционни за демократичните държави, участие в дейности на радикални политически движения и групи, извършване на незаконни, а понякога и на престъпни действия във връзка с техните убеждения. Това определя особеното значение на разработването на педагогическа концепция за социално-културна превенция на тероризма и нейното научно изследване. В теорията за социокултурната дейност все още липсва научно-педагогическо обосноваване на методологията, теорията и практиката на превенцията, както и на профилактиката на тероризма в процеса на организиране на социокултурно взаимодействие и на разнообразни социокултурни дейности.

Едновременно с това не бива да се изпуска от поглед фактът, че педагогическият анализ на социално-културната превенция на тероризма е причинен от социално-икономически, социално-политически и социално-регулаторни условия, чиято цялост е предпоставка за широка първична превенция и профилактика на терористично, както и на екстремисткото поведение и на разпространението на идеологията на тероризма, както и за предотвратяване на растежа на прояви на агресивност, ксенофобия, краен национализъм, екстремизъм и други асоциални явления.

Важен фактор за предотвратяване на младежкия тероризъм е формирането на държавно ниво на стратегия и план за действие за провеждането на активна и ефикасна държавна младежка политика в това отношение. Всяка държава е длъжна да разработи и да прилага на практика във всички свои институции за култура, образование и наука, във всички свои социални институции правоприлагане множество регулаторни документи, регулиращи превенцията и профилактиката

Съвременният тероризъм, съставните елементи на който са нетърпимост, ксенофобия, национализъм, религиозен фанатизъм и фашизъм, отричащ етническото и религиозно многообразие, застрашава сигурността на всяко общество и държава (безопасното съвместно съществуване на нациите и на социалните групи), нарушава правата на човека, възпрепятства постигането на гражданска хармония и подкопава основите на демократичната и правова държава. Това прави борбата срещу тероризма най-важната задача на държавната власт, която е отбелязана и в актуализираната Стратегия за национална сигурност на Република България. Във всяка демократична държава са разработени целеви програми през първото десетилетие на 21 век. Създадени са необходимите организационни предпоставки за разгръщане на мащабна превенция на тероризма, екстремизма, ксенофобията и междуетническата нетърпимост. С подобни политики се гарантира формиране на нагласи на толерантно съзнание и предотвратяване на тероризма. Особено значение и роля в това отношение играят държавните програми за патриотично образование и възпитание на гражданите.

В същото време анализът на съществуващите програми за противодействие на идеологията на тероризма в рамките на Европейския съюз ни позволява да се констатира, че съществуват едностранчивост на подходите за решаване на проблема, недостатъчно развитие на система от превантивни и профилактични мерки, които да интегрират сегменти от държавното правно регулиране на държавите – членки на съюза, както и на хармонично развитие на културата и на образованието, недостатъчно оптимизиране на функционирането на медиите и подобряване на социалната и на културата дейност.

Тези проблеми са особено остри на регионално и общинско равнище, тъй като прилагането на конкретни мерки за противодействие на идеологията и практиката на тероризма, както и на екстремизма е поверено на местните власти, държавните институции и обществените организации, работещи на определена територия.

В научно-педагогическа перспектива целият набор от изисквания на обществото за повишаване на ефективността и на ефикасността е на противодействието на тероризма е специален и малко изучен слой от методология, теория и практика на социокултурното образование.

Този многостранен и разнообразен социален феномен се нуждае от цялостен анализ, който в допълнение към реалните социологически приложни изследвания трябва да представи социокултурен подход, който отваря пътя към интегративна методология. Тя може да обясни начините за организиране на широка първична превенция и профилактика на идеологията на тероризма в дейностите на културните, образователните, научните и младежките институции, в секторните политики, в спорта, в туризма и в множеството обществени организации.

Най-съществените са следните противоречия в областта на превенцията и на профилактиката в борбата срещу тероризма:

- ❖ необходимост от теоретичен и методологичен анализ на явлението „социокултурна превенция на тероризма“ като иновативна област на педагогиката на социокултурната сфера и недостатъчното ѝ развитие в теорията на социокултурната дейност;
- ❖ необходимост да се свържат постиженията на философския, исторически и социокултурния анализ на тероризма с прилагането на конкретни действия за предотвратяване на тероризма и недостатъчното прилагане на този подход в практиката на институциите от социокултурната сфера;
- ❖ нарастващо научно търсене на чувствителни точки на личностното развитие, педагогическото въздействие върху които осигурява постоянна превенция и профилактика на формирането на модели и нагласи на терористично и екстремистко поведение, и слабото развитие на този аспект в теорията на социокултурната дейност;

❖ въвеждане на социокултурни технологии в системата на взаимодействие между културни, образователни и научни институции, правоприлагащи агенции, обществени организации и липсата на научен подход за организиране на балансирана и прецизно координирана съвместна работа, сътрудничество и партньорство по социално-културната превенция на тероризма и екстремизма в младежката среда.

Актуалната необходимост от разрешаване на идентифицираните противоречия определя основния изследователски проблем, свързан с научното разбиране на същността и спецификата на появата на екстремистки и терористични прояви в младежката среда, както и съществените, организационни, социално-психологически и социокултурни условия за противодействие на екстремизма и на тероризма във всяко общество и държава.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проучването на методологията, теорията и технологията на социално-културната превенция и профилактика на тероризма и на екстремизма в младежката среда показва, че проблемът, поставен в изследването, има голямо социално значение и не е по-малко важен за развитието на съвременната педагогическа теория за социално-културната дейност. Изграждането на съвременна система за демократично управление в Европейския съюз, респективно в нашата страна, е изпълнено със значителни трудности, не само от теоретичен характер.

Липсата на необходимите знания и умения, опит в формирането и поддържането (защита) на нечий интереси, слабата законодателна база, нарушенията при разделянето на властите във властовата структура, корупцията, ниският жизнен стандарт на мнозинството от населението създава предпоставките за различни видове анархистични и екстремистки прояви, които заплашват реалната демократизация политически живот.

Представите на младите за закон и морал в повечето случаи престанаха да бъдат съзнателни регулатори на тяхното поведение. Проблемът с девиантното поведение на младежта е тясно преплетен с проблема за неговата социална адаптация и културна самореализация, което е фактор за стабилността на обществото и за неговото устойчиво развитие. Перспективите за развитие на всяко общество, на всяка държава в много голяма степен зависят от нивото на социализация, образование и обществено възпитание на младото поколение. По този начин растежът на мащаба и на формите на отклонения в поведението на съвременната младеж представлява предизвикателство пред обществото да изгради ефективна и ефикасна система за тяхната превенция и профилактика и преодоляване, особено аспекта на противодействие на идеологията на екстремизма и на тероризма- едни от най-опасните социални явления на нашето време.

Функционалният анализ на философски, социологически, исторически, криминологични, психологически и педагогически трудове, резултатите от съвременните научни изследвания в областта на теорията на културата, правото, криминологията, изучаването на водещата практика за предотвратяване на социални отклонения в младежката среда показват, че някои теоретични и методологически предпоставки, информация и изследователска база, както и социална потребност се формират за научното разработване на нови подходи към разглеждането на условията и механизма.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!